

5. גיור

גיור הוא התהליך של המרת דת ליהדות. הזכות להתגייר פתוחה לפני כל אזרח ותושב קבע בישראל. סעיף 1 לחוק השבות וסעיף 2(ב) לחוק האזרחות, התשי"ב-1952, קובעים את זכותו של כל יהודי – מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר והוא אינו בן דת אחרת – לעלות למדינת ישראל ולקבל אזרחות בה. מערך הגיור הממלכתי הוקם בשנת 2000, ובשנת 2003 הועבר מכוח החלטת ממשלה לאחריות משרד ראש הממשלה.⁴⁴ על-פי החלטת הממשלה מס' 104, מיום 5 במאי 2013, הועברו סמכויות ושטחי פעולה של אגף הגיור ממשרד ראש הממשלה למשרד לשירותי דת. אגף הגיור במשרד לשירותי דת הוא הגורם המפקח על הליכי הגיור הממלכתיים. בנובמבר 2014 אישרה הממשלה רפורמה בגיור,⁴⁵ שלפיה רבני ערים יוכלו להקים בתי-דין לגיור בראשותם, ובתי-דין אלה יפעלו במקביל לבתי-הדין המיוחדים שפועלים בפיקוח אגף הגיור. יש לציין כי בהסכם הקואליציוני בין סיעת הליכוד לסיעת יהדות התורה לקראת הקמת הממשלה ה-34 נקבע כי "החלטת הממשלה 2147 בענייני גיור תשונה בהתאם למכתבו של הראשון לציון הגרש"מ עמאר שליט"א, המצורף כנספח להסכם". במכתב זה הוצע כי "יוקם בית-דין מיוחד שיורכב מנשיא בית-הדין ושני דיינים שיבחר, והרכב זה ימליץ בפני מועצת הרבנות הראשית לישראל על רבני ערים ומועצות שהם ראויים ומאושרים לדון ולקבל גרים". עוד הוצע במכתב כי "לא תאושר גירות שנעשתה על-ידי אנשים שלא הוסמכו על-ידי הרבנות הראשית לישראל".⁴⁶

אדם שהשלים את תהליך הגיור יקבל תעודת המרה ויעבור שינוי רישום מתאימים במשרד הפנים כך שמעמדו יהיה זהה לזה של כל יהודי שנולד לאם יהודייה, ובכלל זה הוא יוכל להינשא לבני-זוג יהודים ברבנות. הגיור משפיע לא רק על המתגייר, אלא גם על ילדיו, "שכן כל צאצאיו ייחשבו מעתה ליהודים". הגיור בישראל תקף גם בישראל וגם בקהילות יהודיות ברחבי העולם.⁴⁷ הגיור הממלכתי במדינת ישראל הוא אורתודוכסי, ונערך בבתי-דין המוסמכים לכך בלבד, אך בפועל מתקיימים לצדו הליכי גיור נוספים: גיורי התנועה המסורתית (הקונסרבטיבית) והתנועה ליהדות מתקדמת (רפורמית), שאינם מוכרים על-ידי הרבנות הראשית מבחינה דתית; גיורים אורתודוכסיים הנערכים בחו"ל, שאינם זוכים אוטומטית להכרת הממסד הרבני בישראל; גיורים חרדיים פרטיים, שאינם זוכים להכרה אזרחית ואינם מגובים ברישום כיהודים במשרד הפנים ובקבלת אזרחות ישראלית.⁴⁸

שלבי הליך הגיור:⁴⁹

- לימודי יהדות בקורס הכנה לגיור וליווי על-ידי משפחה יהודית;
- דיון בבית-המשפט בבקשה לגיור לאחר כחודשיים;
- מפגש עם רכוז מחוז לאחר שמונה חודשים;
- דיון מסכם בבית-דין;
- ברית מילה וטבילה;
- הנפקת תעודת גיור ותעודת המרה.

⁴⁴ משרד מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי מס' 63, לשנת 2012 ולחשבונות שנת הכספים 2011, מאי 2013, עמ' 147.

⁴⁵ משרד ראש הממשלה, החלטת הממשלה מס' 2147, מיום 2 בנובמבר 2014.

⁴⁶ סעיף 45 להסכם קואליציוני שנערך ונחתם בתאריך " באייר התשע"ה, 29 באפריל 2015, בין סיעת הליכוד לבין סיעת יהדות התורה, תאריך כניסה: 10 במאי 2015.

⁴⁷ פורטל השירותים והמידע הממשלתי, לאחר הגיור, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁴⁸ עמותת "עתים", גיור – זכויות משפטיות, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁴⁹ פורטל השירותים והמידע הממשלתי, תהליך הגיור, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

לימודי היהדות שבשלב הראשון של הגיור מתקיימים בכיתות לימוד לגיור הפועלות בקרבת מקום מגורי המתגייר. הם ניתנים חינם ומתקיימים בשלוש מסגרות: מסגרת לחיילים, מסגרת לסטודנטים ומסגרת כללית.⁵⁰ יש מגוון מסגרות המכשירות ומלוות מתגיירים, ובהן "אחינעם"; המכון ללימודי יהדות; "מחניים"; מכון מאיר; משרד החינוך – האגף למבוגרים; "מקור חיים" – התאחדות עולי אמריקה הלטינית; "נתיבי הזוהר" ו"עמי" – אולפני גיור מבית "אור עציון".⁵¹

מאז הקמת מערך הגיור הממלכתי בשנת 1995 התגיירו בישראל כ-23,000 יוצאי חבר המדינות, כ-7% בלבד מכלל העולים הלא-יהודים בישראל, שבשנת 2012 היו 333,000 בני-אדם. ממוצע הגיור השנתי של יוצאי חבר המדינות הוא כ-1,800 אישה ואיש. שיעור העולים המבקשים להתגייר נמוך, כ-25% בלבד, ויתרה מכך, יותר מ-50% מכלל תלמידי הגיור נושרים קודם לסיום התהליך, כך שמספר הנושרים גדול ממספר המסיימים ומתגיירים בפועל. כמו כן, כמעט 50% מכלל המועמדים לגיור יוצאי חבר המדינות נדחים במועד הדיון הראשון בבית-הדין הרבני.⁵²

הליך גיור של מי שאינו אזרח או תושב קבע בישראל מותנה באישור הוועדה לנתינים זרים.⁵³ ועדה זו הסמיכה את יו"ר הוועדה לדחות על הסף בקשות של נתין זר כהגדרתו בכללי הדיון בבקשות לגיור, התשס"ו-2006, שהוא אחר מהמפורטים להלן: שוהה בלתי חוקי; מסתנן לישראל; תושב האזור; זר במעמד ב/1; זר במעמד ארעי מסוג א/5 פחות משנה.⁵⁴

על המבקש לעלות לישראל לאחר שהתגייר בחו"ל לפנות לסוכנות היהודית בארצו כדי להתחיל את ההליך. אדם המבקש לשנות את מעמדו בישראל צריך לפנות לשכת משרד הפנים הקרובה למקום מגוריו. בשני המקרים על המועמד לעמוד בכמה תנאים מצטברים: ראשית, הגיור נערך בקהילה יהודית מוכרת ופעילה; שנית, השתתפות בתוכנית הכנה לגיור ולימודים במשך תשעה חודשים, המשולבת בהשתתפות פעילה בחיי הקהילה בתקופה זו, ולבסוף, השתתפות פעילה בקהילה יהודית מוכרת בארץ או בחו"ל בתקופה של תשעה חודשים לפחות לאחר הגיור.⁵⁵

גיור בני העדה האתיופית – במשרד לשירותי דת יש אגף לשירותי דת לעדה האתיופית, שתפקידו לתת מענה אד הוק לצורכי יוצאי אתיופיה בתחומים הקשורים לשירותי דת יהודיים. בין היתר האגף מסייע בפתרון בעיות חריגות בבתי-דין רבניים ובנושאי גיור, ובכלל זה הפניית הדרושים גיור לבתי-דין לגיור, ליווי ההליך ובמידת הצורך ביצוע גיור לחומרא.⁵⁶ עולים חדשים בני העדה האתיופית שוהים במרכזי קליטה ברחבי הארץ, ובמסגרת זו הם עוברים הליך גיור.⁵⁷ יש להדגיש כי הגורם האחראי לגיור העולים במרכזי הקליטה הוא אגף הגיור במשרד לשירותי דת, והאגף לשירותי דת לעדה האתיופית מספק את מעטפת שירותי הדת לבני העדה כאמור לעיל.⁵⁸

⁵⁰ המשרד לשירותי דת, **גיור**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵¹ המשרד לשירותי דת, **איך נרשמים?**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵² נתנאל פישר, **אתגר הגיור בישראל**, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2014.

⁵³ פורטל השירותים והמידע הממשלתי, **תהליך הגיור**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁴ המשרד לשירותי דת, **מידע למתגייר**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁵ עמותת "עתים", **עלייה לאחר גיור בחו"ל**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁶ המשרד לשירותי דת, **שירותי דת לעדה האתיופית**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁷ משרד העלייה והקליטה, **עולי אתיופיה**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁸ עמי סנאי, מרכז שירותי דת, האגף לשירותי דת לעדה האתיופית במשרד לשירותי דת, שיחת טלפון, 30 באפריל 2015.

